

President Heming Olsen-Bergem under åpningstalen Foto: Andres Vargas.

Presidentens tale til landsmøtet

Del 1

Kjære munnhelsearbeidere!

Dette året har det skjedd to svært viktige ting i munnhelse-sammenheng. Verdens helseorganisasjon vedtok i mai en global strategi for oral helse, inkludert en handlingsplan og et rammeverk for å spore fremgang og mål som skal nås innen 2030. Dette er det første konkrete skrittet mot full implementering av fjorårets resolusjon om oral helse, som forplikter verdens land – også Norge - til å løfte munnhelse og å innlemme den i resten av helse- og omsorgstjenesten. Munnen er på vei tilbake til kroppen!

WHO peker på fire momenter

- Munnhelse som en del av generell helse i det strategiske helsearbeidet
- Tannhelsetjenesten eller munnhelsetjenesten om man vil, som en integrert del av primærhelsetjenesten
- Tilpasset munnhelsetilbud på individnivå gjennom hele livet
- Optimalisering av ny digital teknologi for bedre munnhelse på individ- og befolkningsnivå

All forskning peker på at hvis vi skal bedre helsen i verden og i Norge, så må vi jobbe overordnet strategisk på befolkningsnivå. Tannhelsetjenesten og den enkelte tannklinikk er

blant flere sentrale bidragsytere til dette. Strategier som kan bidra til bedre munnhelse, er så varierte tiltak som økt sukkeravgift, økt utdanning i befolkningen, at NTF, tannhelsetjenesten og andre enn tannhelsetjenesten arbeider for oppmerksomhet om munnhelse, at munnhelse er likestilt med annen helse, og at tilgjengeligheten av tannhelsetjenester økes.

De store og overordnede strategiene utelukker imidlertid ikke det viktige arbeidet som tjenesten selv bidrar med, både den private tannhelsetjenesten, universitetene, forsvaret, kompetansesentrene, forskningssentrene og Den offentlige tannhelsetjenesten (DOT). Jeg vil her benytte anledningen til å takke alle tannleger, tannpleiere, tannhelsesekretærer, tannteknikere, leger, sykepleiere, forskere og leverandører for den innsatsen dere gjør hver dag for dette.

Den andre store hendelsen dette året henger nøye sammen med den første. I mange år har NTF arbeidet for en helhetlig gjennomgang av tannhelsetjenesten. Nå er et regjeringsoppnevnt utvalg i gang med det viktige arbeidet med å utrede en helhetlig tannhelsetjeneste som en integrert del av den øvrige helsetjenesten. Det vil alltid være mange meninger om hvem som bør få plass i et slikt utvalg – så også denne gangen. Da er det viktig å huske hvem som har nedsatt dette utvalget – nemlig Regjeringen. Selv savner jeg viktige munnhelseaktører som universitetene, tannhelsesekretærene og tannteknikerne, og jeg forstår de som savner privat sektor i utvalget. Til alle dere som ikke er med – dere skal bli hørt. NTFs hovedstyre lytter!

For øvrig er jeg svært imponert over kompetansen til dem som faktisk sitter i utvalget. Skal vi få til samhandling, samarbeid og integrering innad i tannhelsetjenesten og mellom tannhelsetjenesten og resten av helse- og omsorgstjenesten, trenger vi å bli sett på utenfra. Jeg har tro på at den brede kompetansen i utvalget kan få til nettopp det. NTF skal gjøre sitt for at alle blir hørt. NTF er foreningen for alle tannleger! Jeg skal jobbe for dere i dette utvalget, og for pasientene våre. Har pasientene det bra, har munnhelseteamet det bra. Har munnhelseteamet det bra, får pasientene det de trenger.

Vi står ikke alene i dette. Den internasjonale tannlegeforeningen, FDI World Dental Federation, den europeiske tannlegeforeningen, Council of European Dentists (CED) og Verdens helseorganisasjon (WHO) står sammen med oss. Det samme gjøre britene som vi nettopp har besøkt, I Storbritannia kollapser tannhelsesystemet. Nå følger alle med på hva vi finner på her oppe i nord. Det er derfor ekstra gledelig at noen av disse har tatt seg tid til å sende hilsen til oss på

årets landsmøte. Først skal vi få høre fra WHO ved Dental Officer Benoit Varenne, og deretter fra presidenten i CED, Freddie Sloth-Lisbjerg.

Del 2

Tannlege, tannpleier, tannhelsesekretær, tanntekniker og TOO-psykolog. Dette er teamet som allerede i dag arbeider som om munnen var en del av kroppen. Og vi har sagt det lenge i NTF – munnen er faktisk en del av kroppen.

Når vi møter mennesker på studentklinikken, i Den offentlige tannhelsetjenesten, på kompetansesentrene, i Forsvaret, på universitetene, på sykehus og i private klinikker, ser vi markører på god evne til å ivareta seg selv. Vi ser mennesker med utfordringer i eget liv, og vi ser sykdom i munnhulen som kan gi sykdom i andre kroppsdeler. Vi ser sykdom i munnhulen som er en del av sykdom andre steder, eller av behandlingen av disse. Vi er stolte ivaretagere av tenner. Vi er gode håndverkere og estetikere, men vi arbeider ikke bare med tenner lenger. Vi er munnhelsearbeidere – munnens helseeksperter - og det forplikter. Det forplikter oss først og fremst til å fremme likebehandling slik som den øvrige helse- og omsorgstjenesten skal gjøre. Det forplikter oss til å følge lovverket og å alltid ha pasientens beste som mål. Det forplikter oss til å ha en høy moralsk standard, gode etiske refleksjoner og en kollegialitet som går ut over egen profesjon.

Vi er heldige som lever i Norge, også i munnhelsesammenheng. Vi er et land hvor god økonomi, et godt utdanningsnivå, gode sosiale og økonomiske rammer og støttefunksjoner også viser seg på munnhelsen. Tannhelsetjenesten, og da mener jeg hele tannhelsetjenesten, har et svært godt rykte. Pasientene er fornøyde med oss, og veldig mange går jevnlig til sin tannlege eller tannpleier. Likevel har vi fortsatt en vei å gå før vi er best i verden.

Jeg har nylig vært på flere besøk på Fontenehuset. Dette er en av flere organisasjoner som arbeider for dem som av forskjellige grunner faller utenfor i samfunnet vårt. Det handler om å få utvikle seg i sitt eget tempo, det handler om å bli sett og hørt, det handler om å få tillit, det handler om jobb og det handler om helse. Det handler om munnhelse og om tenner. Tenner å smile med i sosiale sammenhenger, tenner å snakke med på jobbintervju, tenner å tygge med i middag med andre, en munn uten smerte og ubehag. Det handler om verdighet.

I Norge har vi god tannhelse. Likevel går bare en tredel ut av Den offentlige tannhelsetjenesten uten behandlingserfaring, og tall fra Forsvaret tyder på økt forekomst av karies og

syreskader som et resultat av endret kosthold når de unge forlater redet.

For brorparten av den norske befolkningen er kostnaden med god munnhelse absolutt håndterbar, men med generelt økende kostnader følger også en økende sosial ulikhet. Det er allerede slik at de med den laveste inntekten og den laveste utdanningen sjelden iverksetter tannbehandling, til tross for at det nettopp er disse som trenger det mest.

Jeg er takknemlig overfor alle medlemmer som i sitt virke setter helse fremst. Jeg vet at mange tannleger i privat sektor strekker seg langt for å hjelpe pasienter, selv når betalingsevnen er lav. Takk for alt dere gjør for befolkningen.

Tannhelseutvalget har i sitt mandat å se på løsninger som kan jevne ut sosiale forskjeller. Det er behov for økt offentlig finansiering av tannhelsetjenesten, og det er behov for bedre og kanskje mer målrettede tiltak for å oppnå dette. NTF støtter en økt offentlig finansiering, men mener at det kreves mer kunnskap om tjenesten for å finne frem til den beste organiseringen. Det er svært viktig at det nå tildeles ressurser basert på kunnskap, ikke synsing. Min erfaring med utvalget så langt er at det deler vår oppfatning om dette.

Den offentlige tannhelsetjenesten gjør en formidabel jobb i å forebygge munnhulesykdom. NTFs bekymring er tjenestens vansker med rekruttering og holdetid på ansatte, særlig utenfor de store byene. Dette skjer samtidig med at vi har fått en opphopning av tannleger i privat sektor i de store byene, og en fylkeskommunal underfinansiering av tjenesten. Den offentlige tannhelsetjenesten må sikres gode nok rammer til å kunne ivareta alle innenfor de prioriterte gruppene, og i særlig grad gjelder dette for de som har rettigheter innen gruppe c. Dette er mennesker hvor konsekvensene av manglende oppfølging av munnhelsen vil kunne være mulig livspåvirkende, livskvalitetspåvirkende, og til og med livstruende.

Årsakene til rekrutteringsproblemer og holdetidsproblemene er det viktig å finne ut av – også for tannhelseutvalget og for politikerne. NTF er bekymret hvis nye offentlige oppgaver tildeles uten at det samtidig sikres munnhelsearbeidere til å utføre oppgaven, enten ved rekruttering til stillinger eller ved et formalisert samarbeid mellom DOT og private tannklinikker. Hvis oppgaver flyttes uten nødvendig personell til å utføre dem, vil dette kunne medføre lange ventetider. I verste fall til økt sosial ulikhet, ved at de som har råd til det, betaler seg ut av køen og får hjelp i privat sektor. NTF er derfor opptatt av økt offentlig finansiering, og av en sterk og ivaretagende offentlig tannhelsetjeneste i tett samarbeid og samhandling med en helserettet privat tannhelsetjeneste.

NTF ser også med en viss bekymring på at politikere i økende grad prioriterer velferdsløsninger fremfor helserelevante løsninger. Misforstå ikke. Jeg er takknemlig for alle midler som prioriteres til munnhelse, også 21-22-åringene. Jeg ønsker meg mer, mye mer, men realiteten er annerledes. I en tid hvor Regjeringen ikke en gang finner 10 millioner til tannhelseutvalget uten at de tar det fra pasientenes folkestrygdstonad, så må vi prioritere. Jeg er ikke i tvil om at jeg ønsker helse prioritert foran velferd. Mer penger til de som trenger det mest. Og i et drømmescenario langt der fremme, en munnhelsetjeneste integrert med helse- og omsorgstjenesten, med god samhandling og samarbeid om oppgavene fra og mellom DOT og privat tannhelsetjeneste.

25. november skal innstillingen om statsbudsjettet for 2023 avgis. Politikerne spør nå Helse- og omsorgsdepartementet om kostnadsestimat for forskjellige endringer innenfor blant annet munnhelse. Hver gang det blir spurt om grupper som er utenfor DOT, er svaret det samme; HOD har ikke noe svar. I aldersgruppen opp til 30 år kan politikerne få svar. I gruppen 70 år og eldre, eller i gruppen som får ambulerende psykisk helsevern har de ingen svar å gi. Vi vet rett og slett for lite om befolkningens helseutfordringer, og vi vet nesten ingenting om munnhelsen. Dette må det gjøres noe med hvis Norge skal følge opp WHO's globale strategi for oral helse. Dette må det gjøres noe med hvis tannhelseutvalget skal få gjort jobben sin. Dette må det gjøres noe med hvis vi skal kunne bruke ressursene rett til en bedre fremtidens tannhelsetjeneste. NTF er derfor enig i at vi må ha tall på helsetjenestene som gis i privat sektor.

Samtidig er det svært viktig at personvernet ivaretas, og at denne kunnskapsinnhenting fra en helprivat sektor inn til Kommunalt pasient- og brukerregister må gå sømløst. Helseledelse og NTF er ikke enige om personvernet er ivaretatt, men vi er enige om at vi trenger data. NTF er også svært opptatt av at dette ikke må koste tannlegene noe, hverken i kroner og øre eller i tidsforbruk. Journalleverandørene og myndighetene må bli ansvarliggjort. Vi må nå få journal-systemer som leverer gode digitale løsninger, uavhengig av om dette dreier seg om dataoverføringer, e-resept eller kjernejournal. Tannlegene har betalt nok og alt for mye over mange år for tjenester som aldri har kommet! Dette handler også om pasientsikkerhet!

Vi må ha en ny tannhelsetjenestelov, og vi må ha ny forskrift og rundskriv til Folketrygdens stønadsordning. Ingen av disse er tilpasset det samfunnet vi lever i.

Et svært godt eksempel er utviklingen innen psykisk helsevern. Stadig flere flyttes fra sykehus til ambulerende psykisk helsevern, et tiltak hvor helsepersonell kommer hjem til pasienten. Her har helsemyndighetene definert slike tiltak som ACT og FACT som ikke å være i hjemmet. Jeg klarer bare ikke å forstå hvorfor. Det betyr at de mister sine rettigheter i DOT. Aha! Tenker du kanskje da – men de har jo rettigheter etter Folketrygdens stønadsordning punkt 14. Men det gjelder bare hvis du samtidig er svært dårlig og dessuten i stand til å gjennomgå undersøkelse og behandling. For mange går dette ikke, så her har myndighetene rett og slett fratatt denne gruppen rettighetene sine. Dette har NTF sett, og vi har sammen med Norsk forening for allmennmedisin, Norsk psykiatrisk forening og Norsk psykologforening sendt forslag til HOD om utvidede rettigheter i seks måneder etter friskmelding. Dette har vi fortsatt ikke fått svar på. Det er svært skuffende!

Tannlegene er munnhulens eksperter. Dette ansvaret må vi ta inn over oss helt og fullt. Hver enkelt tannlege står selvstendig ansvarlig for den diagnostikk og den behandling vedkommende utfører. Vi er først og fremst helsearbeidere og vår hovedoppgave er å forebygge og behandle sykdom. Vi skal ikke utsette pasientene for behandling eller undersøkelser uten odontologisk grunnlag. Tannleger kan ikke skyldes på noen. Ikke på overtannlege, fylkestannlege, praksiseier, kjedeier, kollegaer, foredragsholdere og lærere, og heller ikke på legen, eller kona for den saks skyld. Det er ikke lett. Det er til tider vanskelig. Men vi kan! NTFs medlemmer kan, i tillegg til et overordnet lovverk, også støtte seg på policydokumenter og faglige, juridiske og etiske anbefalinger. Dessuten har NTF sammen med legene levert forslag på nye anbefalinger om håndtering av antikoagulantia, og på fjerning av legeerklæringene i «det gule heftet». Begge deler er tannlegens ansvar. Et ansvar vi skal ta.

Som vi har hørt tidligere i dag, er vårt fagområde oral helse, eller helst munnhelse, i stor endring. WHO har forventninger til alle lands myndigheter og til Norge. CED venter spent på hva Norge har tenkt å gjøre. De følger med på utvalget og de følger med på NTF. NTF startet arbeidet med fremtidens tannhelsetjeneste for lenge siden, men i år har vi intensivert innsatsen. Vi har også tatt initiativ til å få etablert et Samfunnsodontologisk nettverk, SANE, som fasiliteres av NTF. SANE er en samling av samfunnsodontologisk kompetanse fra våre tre universitet og fra kompetansesentrene. Arbeidet med fremtidens tannhelsetjeneste og med SANE vil begge kunne bidra til viktig kunnskap inn mot utvalget, men har en tidshorisont som strekker seg langt utover fristen til

tannhelseutvalget. Utvalget skal levere i juni 2024. NTF skal imidlertid fortsette å levere lenge etter det.

En annen viktig kunnskapsgevner er Tidende, med gode fagartikler og høy standard. Tidende er viktig for NTF og for medlemmene, og det er det eneste odontologiske fagtidsskriftet på norsk. Det er vi stolte av. Takk til Tidende for at dere bidrar med kunnskapsformidling på en så god måte, og gratulerer til redaktøren Ellen Beate Dyvi som nå har fått plass i fagpressens redaktørforum

NTF er og skal være medlemmenes forening, og vi er her for dere! NTF er foreningen for tannleger i offentlig sektor, for tannlegene i Forsvaret, for tannlegene på universitetene og kompetansesentrene, for tannlegene på sykehus, for tannlegene i privat sektor, uavhengig av om de eier, er ansatt, eller er assistenttannleger, om det er i en liten praksis, en stor praksis, en regional kjede eller en nasjonal kjede.

Jeg kjenner ingen andre foreninger som er i nærheten av å samle så mange medlemmer til etterutdanningsaktiviteter som vi gjør. I så måte er det vi gjør i NTF, spesielt med landsmøtet, helt unikt i norsk sammenheng. Det skal vi være stolte av! Tusen takk alle sammen.

Det er så utrolig flott å stå her på Lillestrøm på mitt første landsmøte som president. Landsmøtet er fortsatt den største og viktigste møteplassen for tannhelsetjenesten! Vi er alle en del av et større fellesskap. Vi tar kompetanseheving og faglig oppdatering på alvor. Og jeg er stolt av å få være sammen med dere her disse dagene. Jeg er stolt av å være tannlege sammen med dere.

Årets landsmøte inneholder som vanlig mange spennende og interessante faglige innslag, i tillegg til en flott og omfangsrik utstilling.

Nordental utgjør en helt vesentlig del av ethvert vellykket landsmøte, og det står nå en mengde engasjerte utstillere klare til å møte dere. Jeg vil oppfordre dere alle i år til å også snakke med leverandørene om bærekraft. Sammen kan vi gjøre mye for å bedre miljøet. Gjør det samtidig som dere blir oppdatert på de nye produktene.

Takk til alle dere som stiller trofast opp og er med på å gjøre landsmøtet til hva det er: En stor faglig og festlig møteplass for hele tannhelsetjenesten. En stor takk til våre gode samarbeidspartnere i NPG – Norwegian Promotion Group – som har tilrettelagt det hele.

En stor takk til sekretariatet i NTF som har jobbet mye med dette arrangementet – og med alle andre ting som angår medlemmene og deres yrkeshverdag. Jeg har fått anledningen til fysisk å sitte sammen med denne gjengen siden januar

– og fra mars i de nye lokalene i Legenes hus. Dette er en utfordrende, inspirerende, morsom og svært dyktig gjeng!

Jeg vil takke alle lokale og sentrale tillitsvalgte i NTF. En særlig takk til hovedstyret og til min visepresident Ralf Huseby – uten dere hadde dette ikke gått.

NTF er helt avhengig av dyktige tillitsvalgte. De tillitsvalgte legger ned en fantastisk innsats og jeg håper at så mange som mulig av dere som sitter her i salen i dag vil bidra i tillitsvalgtarbeid på en eller annen arena i løpet av yrkeslivet. Det er interessant og sosialt, og du får mulighet til å påvirke din egen hverdag. Alle har noe å bidra med, og vi trenger alle gode krefter for å møte de utfordringene som vil komme i fremtiden.

La dere engasjere og bli med i det fremtidige ordskiftet. Vi må våge å diskutere og debattere, vi må slippe frem de ulike meningene – både i den åpne debatten, på generalforsamlinger og i representantskapet. Bare på den måten kan vi

sammen finne den riktige veien videre. Så har vi alle et ansvar for å støtte de tillitsvalgte i deres arbeid når beslutningene er gjort. Da står vi samlet bak det flertallet har bestemt. De tillitsvalgte legger ned mye tid og krefter for foreningen og medlemmene – og de fortjener anerkjennelse og respekt for den jobben de gjør. Bruk dem! Når dere snakker sammen og ønsker endring, er misfornøyde eller har gode ideer – i fysiske møter eller på sosiale medier. Snakk med de tillitsvalgte – bruk demokratiet!

Og til slutt til dere studenter. Takk for innsatsen og engasjementet. En stor takk til styret i NTF Student og leder Stine Arnesen for verdifulle bidrag og innspill. Dere er fremtiden! Bli med i styre og stell i lokalforeningene når dere er ferdig. Vær med å forme fremtidens tannhelsetjeneste.

Sammen er vi sterke!

Godt landsmøte!

Foto: Andres Vargas.